

456.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości

z dnia 3 kwietnia 1928 r.

o dyzlokacji sądów pokoju w powiecie radomskim w okręgu sądu okręgowego w Radomiu.

Na podstawie art. 3 dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie dyzlokacji sądów (Dz. P. P. P. Nr. 14, poz. 170) zarządzam co następuje:

§ 1. Znosi się sąd pokoju w Wierzbicy.

§ 2. Włącza się do okręgu sądu pokoju w Radomiu gminy: Gebarzów, Kowale, Orońsk, Rogów, Wierzbicę i Zalesice.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1928 r.

Minister Sprawiedliwości: A. Meysztowicz

457.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości

z dnia 13 kwietnia 1928 r.

uzupełniające rozporządzenie z dnia 29 stycznia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 53) w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1927 r. o zwolnieniu przedterminowem osób odbywających karę pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 4 i 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1927 r. o zwolnieniu przedterminowem osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. R. P. Nr. 5, poz. 25) zarządzam co następuje:

§ 1. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 stycznia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 53) w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1927 r. o zwolnieniu przedterminowem osób odbywających karę pozbawienia wolności — uzupełnia się jak następuje:

1. W § 1 pkt. 4 lit. a — wstawia się po art. „130” — „131, 132”.

2. W § 1 pkt. 4 wstawia się pod lit. e po przepisie pod lit. d) postanowienie następujące:

„e) w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160).”

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości: A. Meysztowicz

458.

**Obwieszczenie
Ministra Spraw Wojskowych**

z dnia 8 marca 1928 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

Na zasadzie art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 stycznia 1928 r. w sprawie zmian i uzupełnień niektórych postanowień ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr. 4, poz. 26) ogłaszam jednolity tekst ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr. 61, poz. 609) z uwzględnieniem zmian wprowadzonych do niej przez rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 4, poz. 26) i obowiązujących od dnia 1 maja 1928 r.

Minister Spraw Wojskowych: J. Piłsudski

Załącznik do obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 8 marca 1928 r. (poz. 458).

U S T A W A

z dnia 23 maja 1924 r.

o powszechnym obowiązku wojskowym.

Rozdział I.**Postanowienia wstępne.****Art. 1.**

Wojsko narodowe, siła zbrojna Państwa, będące ochroną i ostoją niepodległości i wolności Rzeczypospolitej, po wsze czasy podlegać będzie opiece Narodu.

Rozdział II.

Przepisy ogólne o powszechnym obowiązku wojskowym.

Art. 2.

Każdy obywatel płci męskiej podlega powszechnemu obowiązkowi wojskowemu i powinien spełnić go osobiście.

Art. 3.

Powszechny obowiązek wojskowy obejmuje:

- 1) obowiązek zgłoszenia się do spisów poborowych i obowiązek stawienia się do poboru;
- 2) w wypadkach i terminach ustawą przepisanych, obowiązek służby czynnej, służby w rezerwie i w pospolitem ruszeniu;
- 3) obowiązek meldowania się.

Postanowienia punktów 2) i 3) nie dotyczą wojskowych zawodowych.

Art. 4.

Czas trwania służby wojskowej, o ile ustawa niniejsza nie postanawia inaczej, jest następujący:

- 1) w służbie czynnej:
 - a) we wszystkich rodzajach służby wojskowej prócz kawalerji, artylerji konnej i marynarki wojennej — 2 lata,
 - b) w kawalerji i artylerji konnej — 2 lata i 1 miesiąc,
 - c) w marynarce wojennej — 2 lata i 3 miesiące;
- 2) w rezerwie — do końca tego roku kalendarzowego, w którym szeregowy rezerwy kończy 40 lat życia, zaś oficer rezerwy — 50 lat życia;
- 3) w pospolitem ruszeniu — do końca tego roku kalendarzowego, w którym zaliczony do pospolitego ruszenia kończy 50 lat życia, zaś oficer pospolitego ruszenia 60 lat życia.

Art. 5.

Względem osób, obowiązanych do służby wojskowej, które wykaza się czynnym udziałem w pracy przysposobienia wojskowego, będą stosowane ulgi w wykonywaniu obowiązku służby wojskowej. Zakres tych ulg do czasu ustawowego unormowania tej sprawy będzie uregulowany rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 6.

Wiek poborowy rozpoczyna się z dniem 1 stycznia tego roku, w którym podlegający powszechnemu obowiązkowi wojskowemu kończy 21 lat życia i trwa do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończy on 23 lat życia.

W razie wybuchu wojny wiek poborowy rozpoczyna się z dniem 1 stycznia tego roku kalendarzowego, w którym podlegający powszechnemu obowiązkowi wojskowemu kończy 19 lat życia.

Urodzeni w tym samym roku kalendarzowym stanowią jeden rocznik, oznaczany według roku ich urodzenia

Art. 7.

Cudzoziemcy, którzy w okresie życia, ustalonym dla wieku poborowego, lub przed tym okresem uzyskali obywatelstwo polskie, zaliczeni będą do rocznika, odpowiadającego rokowi urodzenia i powinni zadość uczynić powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

Jeżeli osoby te uzyskały obywatelstwo polskie po wyjściu z lat, ustalonych dla wieku poborowego, jednak przed ukończeniem 38 lat życia, mają obowiązek stawienia się raz jeden do poboru w najbliższym terminie urzędowania komisji poborowej, poczem, o ile zostaną uznane za zdolnych do służby wojskowej, odbędą czynną służbę wojskową, względnie zostaną zaliczone do służby w pospolitem ruszeniu.

Odbyta poprzednio służba wojskowa w innym państwie, z zastrzeżeniem zasady wzajemności, liczy się jako służba czynna.

Cudzoziemcy, którzy stali się obywatelami polskimi po ukończeniu 38 lat życia, jednak przed 31 grudnia tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia, mają obowiązek stawienia się raz jeden do poboru w najbliższym terminie urzędowania komisji poborowej, poczem zostaną zaliczeni do pospolitego ruszenia, względnie zupełnie zwolnieni od obowiązku służby wojskowej.

Cudzoziemcy, którzy stali się obywatelami polskimi po ukończeniu 50 lat życia, a posiadający stopień oficerski po ukończeniu 60 lat życia, nie podlegają obowiązkowi służby wojskowej.

Art. 8.

Osoby, które przebywają na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, o ile nie udowodnią, że są obywatelami państwa obcego, podlegają powszechnemu obowiązkowi wojskowemu stosownie do przepisów niniejszej ustawy.

Spełnienie powyższych obowiązków przez te osoby nie powoduje samo przez się nabycia przez nie obywatelstwa polskiego.

Te jednakże z pomiędzy powyższych osób, które odbyły służbę czynną na zasadzie przepisów art. 4 pkt. 1, art. 81 wzgl. art. 84 niniejszej ustawy przez okres co najmniej 5-ciu miesięcy otrzymać powinny na swą prośbę obywatelstwo polskie w drodze nadania, chociażby nie uczyniły zadość warunkom, przewidzianym w art. 8 pkt. 2, 3 i 4 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44).

Przed wydaniem orzeczenia o nadaniu obywatelstwa władze nadające je powinny porozumieć się z właściwymi władzami wojskowymi.

Art. 9.

Od czynnej służby oraz od służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu wykluczone są z mocy samego prawa osoby, skazane prawomocnym wyrokiem sądowym na karę więzienia lub ciężkiego więzienia na czas powyżej 3 lat. W województwie poznańskim, pomorskim i w górnośląskiej części województwa śląskiego kara więzienia, orzeczona w rozmiarze wyżej oznaczonym, pociąga za sobą określone skutki w wypadku dodatkowego orzeczenia pozbawienia obywatelskich praw honorowych.

Wykluczenie trwa przez okres lat 10, licząc od dnia odcierpienia, przedawnienia lub darowania kary. W razie przedterminowego zwolnienia termin powyższy liczy się od dnia zwolnienia, o ile nie nastąpiło jego cofnięcie.

W innych wypadkach karnosądowego skazania na karę pozbawienia wolności przez okres co najmniej 3 miesięczny za czyny, popełnione z nikczemnych pobudek lub niecnego sposobu myślenia lub skierowane przeciw całości Państwa lub państwowemu albo społecznemu ustrojowi, może władza wojskowa orzec wykluczenie z czynnej służby wojskowej, ze służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu na czas nie dłuższy od lat 10, licząc od dnia, określonego w poprzedzającym ustępie.

Minister Spraw Wojskowych jest władny oznaczyć rozporządzeniem władze wojskowe właściwe do wydawania orzeczeń na zasadzie ustępu 3 niniejszego artykułu, tudzież określać obowiązek czynnej służby, służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu w razie wojny osób, wykluczonych na zasadzie niniejszego artykułu.

Rozdział III.

O władzach, powołujących do wykonania powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 10.

Przeprowadzenie czynności i załatwienie spraw związanych z wykonaniem powszechnego obowiązku wojskowego, określonego w niniejszej ustawie, należy do władz cywilnych i wojskowych.

Art. 11.

Cywilnymi władzami dla spraw, wymienionych w art. 10, są powiatowe władze administracji ogólnej i władze samorządowe. W miastach, w których czynności powiatowej władzy administracji ogólnej sprawują władze samorządowe, mogą być czynności, należące do zakresu działania powiatowych władz administracji ogólnej, przekazane władzom państwowym w drodze rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

W sprawach, należących do zakresu działania powiatowych władz administracji ogólnej i władz samorządowych, władze te podlegają w toku instancji Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 12.

Dla celów organizacji wojskowych władz uzupełnień siły zbrojnej i administracji rezerw, obszar Rzeczypospolitej Polskiej dzieli się na powiatowe komendy uzupełnień. Granice tych komend mogą obejmować jeden lub więcej powiatów.

Podział Państwa na powiatowe komendy uzupełnień ustali rozporządzenie, Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych. Powiatowa komenda uzupełnień jest wojskową władzą dla spraw uzupełnień siły zbrojnej i administracji rezerw na obszarze swego okręgu. Powiatowa komenda uzupełnień (P. K. U.) w sprawach, należących do jej zakresu działania, podlega dowódcy korpusu, a w najwyższej instancji Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 13.

Zakres działania władz administracji ogólnej i samorządowych w sprawach, związanych z wykonaniem przez obywateli obowiązku wojskowego ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 14.

Zakres działania władz wojskowych w sprawach, wymienionych w art. 12, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 15.

Władzami dla spraw, związanych z wykonaniem obowiązku wojskowego przez obywateli polskich, zamieszkałych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, są właściwe dla ich miejsca pobytu konsulatory polskie, względnie urzędy konsularne, pełniące czynności konsulatów.

Zakres działania tych władz określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 16.

Władzami, powołanymi do wykonywania przeglądów poborowych i orzekania o ich zdolności do służby wojskowej są w I instancji:

w kraju — komisje poborowe,
zagranicą — w krajach, które ustali rozporządzenie wykonawcze — konsularne komisje poborowe;

w II instancji:
w kraju — komisje rozpoznawcze,
zagranicą — w krajach, które ustali rozporządzenie wykonawcze — konsularne komisje rozpoznawcze.

Art. 17.

W skład komisji poborowej wchodzi:

1) kierownik powiatowej władzy administracji ogólnej lub wyznaczony przez wojewodę na jego zastępcę wyższy urzędnik administracyjny, a w miejscowościach, w których czynności poborowe przekazane zostały władzom państwowym w myśl art. 11 — kierownik tej władzy lub jego zastępca, jako przewodniczący;

2) powiatowy komendant uzupełnień lub oficer, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;

3) lekarz wojskowy, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;

4) lekarz, wyznaczony przez wojewodę;

5) przedstawiciel powiatowego samorządu.

W miastach, mających własne statuty, zamiast kierownika powiatowej władzy administracji ogólnej bierze udział prezydent miasta lub jego zastępca, zaś zamiast delegata sejmiku — delegat rady miejskiej.

Niestawienie się przedstawiciela powiatowego samorządu, względnie delegata rady miejskiej, nie stoi na przeszkodzie czynnościom komisji.

Przy poborze poborowych z poszczególnych gmin ma być obecny naczelnik odnośnej gminy lub jego zastępca.

W razie niemożności wzięcia udziału w komisji poborowej przez lekarzy rządowych obowiązani są zastąpić ich w tych czynnościach lekarze cywilni, wolno praktykujący, powołani do tego przez władzę administracji ogólnej, gdy chodzi o zastępstwo cywilnego lekarza rządowego, zaś przez władze wojskowe, gdy chodzi o zastępstwo lekarza wojskowego.

W obu wypadkach otrzymują cywilni lekarze, wolno praktykujący,ienne wynagrodzenie, zaś w razie podróży diety i zwrot kosztów podróży. Wysokość wynagrodzenia dziennego i diet ustali Mi-

nister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i z Ministrem Skarbu.

Postanowienia co do trybu urzędowania komisji poborowej, zakresu jej działania, tudzież praw i obowiązków jej członków oraz osób, w jej czynnościach uczestniczących, określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 18.

Skład konsularnej komisji poborowej oraz postanowienia co do trybu urzędowania tej komisji, zakresu jej działania, tudzież praw i obowiązków jej członków oraz osób w jej czynnościach uczestniczących, określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 19.

Lokali, mebli, opału, oświetlenia, potrzebnych dla urzędowania komisji poborowej, dostarcza gmina, w której pobór się odbywa. Lokal i jego umeblowanie mają odpowiadać wymogom, ustalonym przez powiatowe władze administracji ogólnej w porozumieniu z powiatowym komendantem uzupełnień i mają być utrzymane w porządku przez odpowiednią gminę.

Wydatki, połączone z wykonaniem przewidzianych w ustępie pierwszym obowiązków, pokrywają:

- 1) w gminach miejskich, wydzielonych z powiatowego związku komunalnego — te gminy,
- 2) w miastach niewydzielonych i w gminach wiejskich — powiatowe związki komunalne z prawem rozłożenia wydatkowanej kwoty na gminy w poborze uczestniczące.

Gminy miejskie i wiejskie względnie powiatowe związki komunalne pokrywają wspomniane wydatki z ogólnych źródeł dochodowych.

Wymienionym pod 1) gminom miejskim oraz pod 2) powiatowym związkom komunalnym przysługuje w razie przeprowadzenia na ich obszarze poboru dla gmin innego powiatowego związku komunalnego — prawo do żądania zwrotu spowodowanych tem wydatków, o których mowa w ustępie pierwszym, od odpowiedniego powiatowego związku komunalnego, temu zaś prawo rozłożenia należytej sumy w myśl zasady, wyrażonej w pkt. 2).

Podstawę do obliczenia podlegających zwrotowi lub rozłożenia sum stanowi ilość osób, przedstawionych komisji poborowej w okresie obrachunkowym.

Wynikające z tytułu powyższych rozliczeń kwestie sporne rozstrzyga ostatecznie właściwa władza nadzorcza.

Przyrządów techniczno-lekarskich, służących do zbadania zdolności poborowego do służby wojskowej, względnie do oceny zdolności do pracy członków rodziny poborowego, w wypadkach, niniejszą ustawą przewidzianych, dostarczyć ma lekarz powiatowy tego powiatu, w którym komisja poborowa urzęduje. Wydatki z tem połączone ponosi Skarb Państwa.

Wydatki na przybory pisarskie, potrzebne dla komisji poborowej, mają być pokryte z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Koszty podróży i diet członków komisji i osób, przy poborze uczestniczących, pokrywa ta władza, która tych członków, względnie te osoby, delegowała.

Koszty podróży i diet lekarzy cywilnych odpłacane będą z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Koszty, związane z urzędowaniem konsularnych komisji poborowych, pokrywa Skarb Państwa.

Art. 20.

Zadaniem komisji rozpoznawczej jest ponowne zbadanie:

- a) zdolności fizycznej poborowych, jeżeli przy ustalaniu tej zdolności przez komisję poborową nastąpiła różnica zdań pomiędzy członkami komisji;
- b) poborowych, uznanych przy poborze za niezdolnych do służby wojskowej, skoro zajdą okoliczności, uzasadniające konieczność ponownego poboru;
- c) mężczyzn członków rodziny reklamowanego w wypadkach, wskazanych niniejszą ustawą i rozporządzeniami wykonawczymi.

Art. 21.

W skład komisji rozpoznawczej wchodzi:

- 1) wojewoda lub wyznaczony przez niego wyższy urzędnik administracyjny, jako przewodniczący;
- 2) generał lub pułkownik, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;
- 3) lekarz wojskowy w stopniu oficera sztabowego;
- 4) dyrektor wojewódzkiego urzędu zdrowia lub jego zastępca;
- 5) oficer sztabowy;
- 6) przedstawiciel rady wojewódzkiej, lub wyznaczony przez wojewodę przedstawiciel samorządu tam, gdzie niema rady wojewódzkiej.

Niestawienie się przedstawiciela samorządu wojewódzkiego nie stoi na przeszkodzie czynnościom komisji.

Miejsce i sposób urzędowania komisji rozpoznawczej, jej zakres działania oraz prawa i obowiązki jej członków określi rozporządzenie wykonawcze.

Uchwały komisji rozpoznawczej są ostateczne.

Koszty, związane z urzędowaniem komisji rozpoznawczej, pokrywają władze tak samo, jak przewiduje art. 19 dla komisji poborowej.

Art. 22.

Skład konsularnej komisji rozpoznawczej oraz miejsce i sposób urzędowania tej komisji, jej zakres działania, prawa i obowiązki jej członków określi rozporządzenie wykonawcze.

Uchwały konsularnych komisji rozpoznawczych są ostateczne.

Koszty, związane z urzędowaniem konsularnych komisji rozpoznawczych, pokrywa Skarb Państwa.

Rozdział IV.

Czynności przygotowawcze do poboru.

Art. 23.

Urzednicy stanu cywilnego i prowadzący metryki, a w tych wypadkach, gdy dotyczące księgi stanu cywilnego uległy zniszczeniu lub zaginięciu, urzędy i instytucje, otrzymujące duplikaty tych ksiąg, mają obowiązek przysyłać corocznie najpóźniej do dnia 15 września urzędom gminnym wyciąg z metryk urodzonych i zmarłych, odnoszący się do osób płci męskiej, które w danym roku kalendarzowym ukończyły, ukończą lub ukończyłyby, gdyby żyły, 18 lat życia.

W razie opieszałości powiatowa władza administracji ogólnej może zarządzić wykonanie tych czynności na koszt winnego.

Art. 24.

Urzędy gminne obowiązane są co roku wpisywać do rejestru osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, które w danym roku kończą 18 lat życia i które zamieszkują w danej gminie.

Osoby, posiadające miejsce faktycznego zamieszkania w dwóch lub więcej gminach, powinny być wpisane do rejestru w każdej z tych gmin.

Osoby, nie mające miejsca zamieszkania, lub których miejsce zamieszkania nie jest wiadome, obowiązane są zgłosić się wraz z dokumentami, stwierdzającymi tożsamość ich osoby, w urzędzie gminnym, właściwym dla ich faktycznego miejsca pobytu.

Osoby, w ustępie 3 wymienione, obowiązane są w razie zmiany miejsca pobytu zgłosić się niezwłocznie w urzędzie gminnym nowego miejsca pobytu, względnie zamieszkania, który wciągnie je do swego rejestru, zawiadamiając zarazem o przyjęciu zgłoszenia urząd gminny poprzedniego miejsca pobytu.

Obywatele polscy, którzy w okresie, wyżej wymienionym, przebywają poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, mają zgłosić się wraz z dokumentami, stwierdzającymi tożsamość ich osoby, we właściwym urzędzie konsularnym, który wciąga te osoby do rejestru osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu i wydaje zgłaszającym się pisemnie poświadczenie o dokonaniu zgłoszenia.

W razie zmiany miejsca zamieszkania urząd gminny (urząd konsularny) obowiązany jest zawiadomić tę gminę (urząd konsularny), do której odnośna osoba przeniósł się.

Urzędy gminne mogą wzywać osoby, powyżej wymienione, do osobistego zgłoszenia wiadomości, wymaganych dla zarejestrowania.

Art. 25.

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, obowiązane są w ciągu miesiąca października i listopada tego roku kalendarzowego, w którym ukończyły lub ukończą 20 lat życia, zgłosić się we właściwym (art. 24) urzędzie gminnym

(konsularnym). W razie osobistego zgłoszenia osoby te powinny przedstawić dokumenty, stwierdzające tożsamość osoby. Sposób uskutecznienia zgłoszeń w drodze pisemnej określi rozporządzenie wykonawcze.

Na osoby, które we wskazanym powyżej terminie z jakichkolwiek powodów nie uczyniły zadość obowiązkowi zgłoszenia się do spisów poborowych i nie zostały wpisane do list poborowych, rozciąga się ten obowiązek do 31 grudnia tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia.

Art. 26.

Na podstawie przewidzianych w artykułach poprzednich: zgłoszeń, wyciągów metrykalnych, rejestrów gminnych, tudzież innych dających się spożytkować wykazów oraz wszystkich sprawdzonych danych wciągają urzędy gminne nazwiska poborowych do spisu poborowych w alfabetycznym porządku.

Przy nazwiskach tych wszystkich poborowych, którzy nie spełnili obowiązku zgłoszenia się w przepisany termin, winna być zamieszczona uwaga, wyjaśniająca powód niestawienia się, jak: śmierć, emigracja, obłożna choroba, pozbawienie wolności i t. p.

Przy nazwiskach tych wszystkich poborowych, co do których powód niezgłoszenia się nie jest wiadomy, winna być również zrobiona odpowiednia uwaga.

Art. 27.

Spisy poborowych mają być ukończone do dnia 1 stycznia.

Spisy te powinny być od tego terminu przez przeciąg dwóch tygodni wyłożone w urzędzie gminnym do przejrzania. Każdemu pominętemu w spisie, lub niewłaściwie wpisanemu przysługuje prawo żądania uzupełnienia lub sprostowania mylnego wpisu.

Art. 28.

Po upływie przewidzianego w art. 27 dwutygodniowego terminu wyłożenia spisów poborowych:

1) magistrat m. st. Warszawy oraz magistraty miast, wydzielonych z powiatowych związków komunalnych, sporządzają na podstawie spisów poborowych listę poborową w jednym egzemplarzu i przysyłają ją właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, o ile same nie posiadają uprawnień powiatowej władzy administracji ogólnej;

2) magistraty pozostałych miast oraz urzędy gminne sporządzają spisy poborowych w dwóch egzemplarzach, przyczem pierwszy egzemplarz spisu poborowych pozostaje w urzędzie gminnym (magistracie), drugi zaś egzemplarz przysyłają właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, która na jego podstawie sporządza listę poborową w jednym egzemplarzu.

Władza wojewódzka administracji ogólnej może magistratom, wymienionym pod 2), oraz urzędom gminnym w częściach Państwa, w których istnieją gminy zbiorowe, przekazać w miejsce drugiego egzemplarza spisów poborowych sporządzenie listy

poborowej, o ile urzędy te dają należyłą rękojmię prawidłowego wykonania tej czynności.

Art. 29.

Listę poborową przesyłają właściwe powiatowe władze administracji ogólnej przed głównym poborem do powiatowych komend uzupełnień celem założenia głównej księgi ewidencyjnej dla danego rocznika poborowego.

Art. 30.

Lista poborowa i główna księga ewidencyjna pozostają w przechowaniu i pod opieką — pierwsza powiatowej władzy administracji ogólnej, druga — powiatowej komendy uzupełnień.

Po ukończeniu sporządzenia listy poborowej wszelkie zmiany w tej liście mogą być uskuteczniane tylko przez właściwą powiatową władzę administracji ogólnej, zaś w okresie poboru (głównego i dodatkowego) również przez komisję poborową.

Lista poborowa i główna księga ewidencyjna powinny być we wszystkich wzajemnie pokrywających się rubrykach równobrzmiące.

Wszelkie zmiany, dokonane w liście poborowej, podaje powiatowa władza administracji ogólnej do wiadomości:

1) powiatowej komendzie uzupełnień, celem uwidocznienia ich w głównej księdze ewidencyjnej, oraz

2) urzędowi gminnemu celem powiadomienia o nich poborowego.

Zmiany w poszczególnych rubrykach głównej księgi ewidencyjnej, pokrywających się z rubrykami listy poborowej, uskutecznione być mogą zasadniczo dopiero po dokonaniu tych zmian w odnośnych rubrykach listy poborowej. Powiatowa komenda uzupełnień może uskutecznić w głównej księdze ewidencyjnej we własnym zakresie zmiany, dotyczące zawodu, wykształcenia, stanu cywilnego i ukarań sądowych, podając poczynione zmiany każdorazowo do wiadomości właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

Art. 31.

Urzędy i organa, wymienione w art. 23, obowiązane są co 3 miesiące przysyłać do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej wykaz zmarłych osób w wieku od 19 — 50 lat celem wykreślenia nazwisk tych osób ze spisów i list poborowych.

Powiatowe władze administracji ogólnej będą wykazy te niezwłocznie po wykorzystaniu przysyłać do właściwych powiatowych komend uzupełnień celem poczynienia analogicznych zmian w ewidencji osób wojskowych.

Urzędy i organa, wymienione w art. 28, obowiązane są ponadto udzielać wszelkich wyjaśnień, wyciągów i odpisów potrzebnych przy układaniu oraz prowadzeniu list poborowych i głównych ksiąg ewidencyjnych, jak również wogóle przy czynnościach urzędowych, wynikających z wykonania niniejszej ustawy.

Do występowania z odnośnymi żądaniami wobec wymienionych urzędów i organów uprawnione są władze administracji ogólnej, powiatowe komendy uzupełnień, komisje poborowe, oraz te urzędy gminne (magistraty), którym na zasadzie art. 28 poruczono sporządzenie list poborowych.

Art. 32.

Koszty, związane z przeprowadzeniem przewidzianej art. 24 rejestracji, koszty spisów poborowych, oraz koszty sporządzenia listy poborowej w tych wypadkach, w których listy te sporządzać ma urząd gminny (magistrat) w myśl art. 28, ponoszą odnośne gminy.

Koszty sporządzenia list poborowych we wszystkich pozostałych wypadkach, oraz koszty potrzebnych do niej skorowidzów, względnie innych do przeprowadzenia poboru niezbędnych wykazów, tudzież koszty kancelaryjne urzędów i organów, wymienionych w art. 23, wynikające z wykonania żądań, wystosowanych do nich na zasadzie art. 31, pokryte będą z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Koszty, związane z przeprowadzeniem rejestracji, spisów poborowych, oraz koszty sporządzenia list poborowych zagranicą pokryte będą z budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Rozdział V.

O obowiązku stawiennictwa do poboru i o poborze.

Art. 33.

Każdy podlegający obowiązkowi wojskowemu ma się co roku w okresie wieku poborowego stawiać do poboru, dopóki właściwa komisja poborowa bądź to nie uzna go za zdolnego do czynnej służby wojskowej lub do służby w pospolitem ruszeniu, bądź też zupełnie od służby wojskowej nie zwolni.

Art. 34.

Obowiązek stawienia się do poboru należy spełnić przed komisją poborową właściwą dla tej gminy, w której spisach poborowych został wykazany poborowy zgodnie z art. 25 i 26 niniejszej ustawy.

Osoby, wymienione w ustępie 2 i 3 art. 24 ustawy, mają stawić się do poboru przed komisją poborową, właściwą dla gminy, w której zostały zarejestrowane.

W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, może być obowiązek stawienia się do poboru spełniony także przed komisją poborową właściwą dla miejsca pobytu w chwili poboru. Zezwolenie na to udzielają na prośbę powiatowe władze administracji ogólnej, w których listach został wpisany poborowy zgodnie z niniejszą ustawą.

Art. 35.

Na osoby, obowiązane do służby wojskowej, których stosunek do tej służby nie został jeszcze ustalony lub które z jakichkolwiek powodów obowiązkowi stawienia się do poboru w wieku poborowym nie uczyniły zadość, — rozciąga się obowiązek

stawienia się do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia, niezależnie od odpowiedzialności karnej za niestawienie się do poboru w przepisany terminie.

W tym okresie czasu podlegają osoby powyższe jednorazowemu przeglądowi i będą obowiązane zależnie od jego wyniku odbyć czynną służbę wojskową; jeżeli w chwili poboru osoby te ukończyły 38 lat życia, zostaną zaliczone do pospolitego ruszenia.

Art. 36.

Pobór zarządza Minister Spraw Wojskowych, a przeprowadza Minister Spraw Wewnętrznych; co do osób, przebywających zagranicą, — w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Do poboru powołuje się corocznie wszystkich, którzy w myśl art. 6 i 35 powinni uczynić zadość w danym roku obowiązkowi słuźniectwa.

Pobór główny odbywa się corocznie zasadniczo pomiędzy 1 maja a 30 czerwca. Pobory dodatkowe odbywają się w miarę potrzeby.

Minister Spraw Wojskowych może zarządzić pobór główny także w innym terminie.

Przeгляд poborowych dokonywa się zasadniczo według gmin. Obecni przy poborze przedstawiciele gmin są odpowiedzialni za tożsamość osób, które stały się do poboru.

Art. 37.

Warunki fizycznej zdolności do służby wojskowej określa przepisy sanitarne wojskowe, wydane przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 38.

Komisja poborowa wydaje orzeczenie, że poborowy jest albo:

- A) zdolny do czynnej służby wojskowej,
- B) czasowo niezdolny do służby wojskowej,
- C) zdolny do służby w pospolitem ruszeniu z bronią,
- D) zdolny do służby w pospolitem ruszeniu bez broni,
- E) zupełnie niezdolny do służby wojskowej.

Od orzeczenia komisji (krajowej i konsularnej) niema odwołania. Unieważnienie tych decyzji przez władze wyższe może nastąpić tylko w wypadkach niniejszą ustawą przewidzianych.

Poborowi kategorii A) zostają przeznaczeni do czynnej służby wojskowej.

W stosunku do poborowych, zakwalifikowanych w myśl p. B), obowiązek słuźniectwa trwa nadal zgodnie z art. 33 niniejszej ustawy.

W razie ogłoszenia mobilizacji poborowi ci mogą być wskutek zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych, na wezwanie właściwej władzy administracji ogólnej, powołani do słuźniectwa przed komisją poborową, chociażby w danym roku już raz uczynili zadość temu obowiązkowi.

Poborowi kategorii C) i D) zostają zaliczeni do pospolitego ruszenia. Poborowi kategorii E) są wolni od służby wojskowej.

Art. 39.

Osoba, zaliczona przy poborze do kategorii A), może być przed wcieleniem do szeregów ponownie badana przez właściwą komisję poborową, o ile udowodni świadectwem lekarza rządowego, że po poborze stan zdrowia zmienił się wskutek kalectwa lub choroby. W tych wypadkach ważne jest orzeczenie, wydane na podstawie powtórnego zbadania.

Art. 40.

Osoby, zaliczone przy poborze ze względu na ich zdolność fizyczną do kategorii C) i D), mogą być powoływane do odbycia służby wojskowej, dostosowanej do ich zdolności fizycznych i umysłowych.

Sposób odbycia i czas trwania ich służby ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 41.

W wypadkach, gdy komisja poborowa nie jest w stanie przy poborze stwierdzić wady lub ułomności poborowego w sposób, wystarczający dla wydania orzeczenia o jego zdolności do służby wojskowej, komisji poborowej przysługuje prawo odesłania poborowego do szpitala wojskowego; odstąpienie do szpitala zarządza powiatowa władza administracji ogólnej.

Jak długo urzęduje komisja poborowa, która zadecydowała odesłanie poborowego do szpitala, poborowy zostaje po zbadaniu przedstawiony jej zpowrotem wraz z dotyczącą opinią szpitala. W pozostałych wypadkach szpital przesyła swoją opinię właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, poborowego zaś kieruje pod adresem przez nią wskazanym. Powiatowa władza administracji ogólnej przedkłada otrzymaną opinię komisji poborowej w najbliższym terminie jej urzędowania i zarządza przedstawienie jej dotyczącego poborowego, jeżeli obecność jego jest potrzebna, do wydania orzeczenia.

Na podstawie opinii szpitala, komisja poborowa wydaje jedno z orzeczeń wymienionych w art. 38 od A) do E).

Jeżeli przy poborze stwierdzona zostanie u poborowego wada lub ułomność, czyniąca go niezdolnym do służby wojskowej, ale dająca się w ciągu najwyżej 4-ch miesięcy wyleczyć, może komisja poborowa zarządzić odesłanie poborowego do szpitala cywilnego, ten zaś obowiązany jest poborowego przyjąć i poddać właściwemu leczeniu.

Art. 42.

Osoby, które w celu uchylenia się od obowiązku służby wojskowej wywołały u siebie rozmyślnie chorobę lub uszkodzenie cielesne, uzasadniające wydanie jednego z przewidzianych w art. 38 p. B), C) lub D) orzeczeń, będą niezależnie od odpowiedzialności sądowo-karnej powołane do odbycia czynnej służby wojskowej, o ile tylko są zdolne do jakiegokolwiek służby wojskowej i o ile nie przekroczyły 38 lat życia.

Ewentualne koszty ekspertyzy lekarskiej względnie leczenia tych osób ponoszą one same, a w razie niemożności zapłacenia mają zastosowanie obowiązujące przepisy o kosztach leczenia w szpitalach powszechnych z prawem późniejszego regresu.

Art. 43.

W razie stwierdzenia w drodze administracyjnej lub sądowej faktu, iż zaszyły okoliczności, uzasadniające podejrzenie co do bezstronności lub słuszności wydanych przez komisję poborową orzeczeń, przysługuje Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, względnie upoważnionym przez tych ministrów wojewodom w porozumieniu z właściwymi dowódcami okręgów korpusu — prawo unieważnienia tych orzeczeń, jak długo dotyczący poborowi znajdują się w wieku poborowym.

Jeżeli stwierdzony został współudział tych poborowych w dokonywanych nadużyciach lub wpływ na wydanie wadliwego orzeczenia, unieważnienie odnoszących się do nich orzeczeń komisji poborowej może w powyższym trybie nastąpić do końca tego roku kalendarzowego, w którym poborowi ci kończą 50 lat życia.

W razie unieważnienia orzeczenia poborowi obowiązani są stawić się przed komisją rozpoznawczą, która wyda co do nich jedną z decyzji, wymienionych w punktach A) — E) art. 38. Jeżeli jednak w tym czasie poborowi ci ukończyli 38 lat życia, zostaną, w razie uznania ich przez komisję rozpoznawczą za zdolnych do czynnej służby wojskowej, zaliczeni do pospolitego ruszenia z bronią.

W razie stwierdzenia w drodze administracyjnej faktu wydania orzeczenia o zdolności poborowego do służby wojskowej przez niewłaściwą komisję poborową, względnie wadliwości orzeczenia komisji poborowej, niewłaściwe lub wadliwe orzeczenie może być uchylone w drodze nadzoru przez wojewódzką władzę administracji ogólnej w porozumieniu z dowództwem okręgu korpusu.

W razie niedojścia do porozumienia władz poborowych II instancji sprawa o niewłaściwe wydanie orzeczenia ma być z urzędu przedłożona Ministrowi Spraw Wewnętrznych, który rozstrzyga ostatecznie w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 44.

Ustalenie w drodze administracyjnej lub sądowej faktu udawania przez poborowego przy poborze choroby lub ułomności, z powodu której komisja wydała orzeczenie, nie odpowiadające istotnemu stanowi zdrowia poborowego, pociąga za sobą samo przez się nieważność tego orzeczenia i poddanie poborowego ponownemu przeglądowi przez komisję rozpoznawczą, chociażby przekroczył wiek poborowy, nie dłużej jednak niż do ukończenia 38 lat życia.

Art. 45.

Powiatowe władze administracji ogólnej wykonywają nadzór nad należytem wypełnieniem przez poborowych obowiązku stawiennictwa. Za pośrednictwem podległych sobie urzędów gminnych tudzież policji państwowej przyprowadzają uchylających się od poboru do najbliższej komisji poborowej. W razie uzasadnionej obawy ponownego uchylenia się od poboru może być zarządzone przytrzymanie uchylającego się aż do najbliższego dodatkowego przeglądu.

Rozdział VI.

O służbie pomocniczej.

Art. 46.

Obok powszechnego obowiązku wojskowego istnieje obowiązek służby pomocniczej. Obowiązkiem temu podlegają wszyscy obywatele Rzeczypospolitej płci męskiej od ukończonych lat 17 do lat 60, którzy nie pełnią czynnej służby wojskowej, służby w rezerwie lub pospolitem ruszeniu.

Powołanie osób, podlegających obowiązkowi służby pomocniczej do pełnienia tej służby może nastąpić z chwilą wybuchu wojny, zarządzenia mobilizacji lub gdy wymaga tego interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, powziętą na wniosek Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 47.

Sposób powoływania do służby pomocniczej, rodzaj tej służby oraz warunki jej pełnienia ustali osobna ustawa, a do czasu jej uchwalenia — rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 48.

W wypadkach, określonych w art. 46 ust. 2, mogą być przyjmowane do służby pomocniczej osoby płci żeńskiej, które zgłaszają się do niej ochotniczo. Warunki i sposób przyjmowania tych osób do służby pomocniczej, rodzaj tej służby oraz warunki jej pełnienia określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Rozdział VII.

O skróceniu i odroczeniu czasu służby wojskowej.

Art. 49.

Poborowi i ochotnicy, uznani za zdolnych do czynnej służby wojskowej, którzy ukończyli:

1) szkołę średnią ogólnokształcącą państwową albo prywatną, mającą prawa szkół państwowych, albo

2) inną szkołę krajową lub zagraniczną, państwową lub prywatną, którą Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna za równorzędną ze szkołą średnią ogólnokształcącą, t. j. złożyli egzamin dojrzałości gimnazjalny lub seminarjalny, w innych szkołach zaś ustanowiony w nich prawnie egzamin końcowy,

odbywają skróconą czynną służbę wojskową, której czas trwania ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, jednak na okres nie dłuższy, niż 15 miesięcy.

Sluchacze państwowych szkół zawodowych, których warunkiem przyjęcia na pierwszy kurs jest ukończenie co najmniej 6-ciu klas szkoły średniej ogólnokształcącej i w których nauka trwa nie mniej niż 3 lata (tak zwane szkoły zawodowe typu wyższego), odbywają skróconą służbę czynną po ukończeniu 4-eh półroczu takiej szkoły.

Minister Spraw Wojskowych może powołać do skróconej czynnej służby wojskowej również pobo-

rowych (ochotników), którzy ukończyli co najmniej 6 klas ogólnokształcącej szkoły średniej państwowej lub prywatnej, mającej prawa szkół państwowych, albo odpowiednią ilość klas innych szkół, którą Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna za równorzędną z 6-cioma klasami szkoły średniej ogólnokształcącej, wreszcie, którzy złożyli egzamin specjalny, odpowiadający co najmniej 6-ciu klasom państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej.

Program, zakres wymagań i sposób składania egzaminu specjalnego określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 50.

Ustalenia osób, podlegających skróconej czynnej służbie wojskowej, dokonywają z urzędu powiatowe komendy uzupełnień na podstawie wykazów, przesyłanych przez właściwe zakłady naukowe, względnie na podstawie przedkładanych przez poborowych świadectw.

Sposób sporządzania i przesyłania wykazów, wspomnianych w ust. 1, ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 51.

Osoby, obowiązane do skróconej czynnej służby wojskowej (art. 49), odbywają tę służbę zasadniczo w jednym nieprzerwanym okresie.

W razie potrzeby Minister Spraw Wojskowych może ustalić inny sposób odbywania czynnej służby wojskowej przez osoby, obowiązane do skróconej służby (art. 49).

Art. 52.

Osoby, które w czasie odbywania skróconej czynnej służby nie uzyskały warunków mianowania podporucznikiem rezerwy, odbywają czynną służbę wojskową przez okres czasu, oznaczony w art. 4.

Art. 53.

Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz z właściwymi ministrami oznaczy w drodze rozporządzenia te zakłady naukowe tudzież egzaminy, których ukończenie, względnie złożenie, uprawnia do skróconej służby czynnej (art. 49).

Art. 54.

Skróconej czynnej służby wojskowej nie mogą odbywać osoby, wykluczone ze służby wojskowej w myśl art. 9, ponadto zaś uczniowie szkół oficerskich i przygotowawczych, wydaleny z tych szkół, oraz osoby, prawomocnie skazane:

1) na obszarze, na którym obowiązuje kodeks karny z 1903 r. — na kary, z którymi łączy się pozbawienie praw (art. 30 k. k. z roku 1903);

2) na obszarze, na którym obowiązuje ustawa karna z 1852 r. — za zbrodnie;

3) na obszarze, na którym obowiązuje kodeks karny z 1871 r. na ciężkie więzienie lub na utratę obywatelskich praw honorowych;

4) na całym obszarze Państwa za przestępstwa kradzieży, oszustwa (fałszu), sprzeniewierzenia, kuplerstwa i lichwiarskiego wyzysku.

Art. 55.

Duchowni wyznania katolickiego, którzy otrzymali święcenia, zakonnicy tego wyznania, którzy złożyli śluby, uczniowie seminarjów katolickich i nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich, tudzież duchowni innych przez Państwo uznanych wyznań chrześcijańskich, którzy otrzymali wyższe święcenia, i zakonnicy, którzy złożyli uroczyste śluby zakonne, wreszcie zatwierdzeni przez władzę rządową rabini i podrabini oraz duchowni innych uznanych wyznań niechrześcijańskich — zostają przy poborze bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu zaliczeni do pospolitego ruszenia bez broni.

W razie powołania do służby wojskowej po uprzednim zbadaniu ich zdolności fizycznej księża katolicy, którzy posiadają święcenia kapłańskie, jako też i duchowni innych powyżej wymienionych wyznań pełnią w wojsku czynności duszpasterskie.

Katolicy duchowni, nie posiadający święceń kapłańskich, i uczniowie seminarjów katolickich, oraz nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich będą w razie powołania ich po uprzednim zbadaniu zdolności fizycznej użyci do służby sanitarnej.

W razie wojny postanowienia niniejszego artykułu dotyczą tylko tych uczniów katolickich seminarjów oraz nowicjuszy zakonów i zgromadzeń katolickich, którzy wstąpili do seminarjów, nowicjatu lub zgromadzenia przed wypowiedzeniem wojny.

Art. 56.

Osoby, wymienione w art. 55, które wystąpiły ze stanu duchownego, nowicjatu (zgromadzeń) lub seminarjów duchownych, powinny uczynić zadość powszechnemu obowiązkowi wojskowemu na ogólnych zasadach (art. 35).

Art. 57.

Odroczenie terminu odbycia czynnej służby wojskowej może być udzielone:

- 1) jedynym żywicielem rodzin,
- 2) właścicielom odziedziczonych gospodarstw rolnych,
- 3) osobom, odbywającym studia teoretyczne i praktyczne.

Odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej z przyczyn, wymienionych w punktach 1) i 2), mogą być udzielone tylko na przeciąg jednego roku, po upływie którego poborowy, o ile nie uzyska ponownego odroczenia, obowiązany jest odbyć czynną służbę wojskową.

Odroczenia z przyczyn, wymienionych w punkcie 3), mogą być udzielane na dłuższy od jednego roku przeciąg czasu, nie dłuższy jednak, niż to przewiduje art. 61.

Poborowi, korzystający z takich odroczeń, jako też osoby, obowiązane do prowadzenia ewidencji

uczniów w szkołach i zakładach, wymienionych w pkt. 2) i 3) art. 61, mają obowiązek o fakcie opuszczenia szkoły (zakładu) zawiadomić bezzwłocznie właściwą powiatową władzę administracji ogólnej celem orzeczenia utraty prawa do odroczenia.

Art. 58.

Za jedynych żywicieli rodzin mają być uważani:

1) syn niezdolnych do pracy rodziców lub też wdowy lub wdowca i syn niezdolnej do pracy nieślubnej matki;

2) rodzony lub przyrodni brat osieroconego i do pracy niezdolnego ślubnego lub nieślubnego rodzeństwa;

3) wnuk niezdolnych do pracy dziadków, względnie dziadka lub babki w linii prostej, o ile osoby te nie posiadają zdolnych do pracy dzieci.

Odroczenia z art. 57 pkt. 1 mogą być udzielone tylko w tym wypadku, jeżeli utrzymanie osób wymienionych w punkcie 1), 2) i 3) ustępu poprzedniego, jest zależne wyłącznie od pracy poborowego i o ile on ten obowiązek istotnie spełnia.

Rodzice (dziadkowie) o ile ukończyli lat 60, oraz matki (babki) samotne, o ile ukończyły 45 lat, chłopcy o ile nie ukończyli 16 lat, oraz osoby płci żeńskiej, o ile nie ukończyły 18 lat życia, uważani być winni za niezdolnych do pracy i badania w tym kierunku nie podlegają.

Art. 59.

Za właścicieli odziedziczonych gospodarstw rolnych uważane być mają osoby, które odziedziczyły w linii zstępnej gospodarstwa rolne, wystarczające na wyżywienie jednej rodziny, a nie przekraczające trzykrotnie takiego dochodu, o ile prowadzą te gospodarstwa samodzielnie, jako jedyne źródło utrzymania.

Wielkość gospodarstw lub dochód, wystarczający na wyżywienie jednej rodziny, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 60.

Odroczenia z art. 57 pkt. 1) i 2) mogą być udzielane najdalej do 1 października tego roku kalendarzowego, w którym obowiązany do służby wojskowej kończy 23 lat życia.

Poborowy posiadający warunki do odroczenia służby wojskowej z art. 57 pkt. 1) i 2), w tym roku kalendarzowym, w którym kończy lat 23, zostaje powołany do czynnej służby wojskowej na 5 miesięcy i przeniesiony po ich przesłużeniu do rezerwy.

Postanowienie ustępu drugiego niniejszego artykułu dotyczy również osób, które stają do poboru po raz pierwszy po wyjściu z wieku poborowego, o ile opóźnione stawiennictwo jest usprawiedliwione i warunki, uzasadniające prawo do odroczeń z art. 57 pkt. 1) i 2), istnieją w dniu stawienia się do poboru.

Art. 61.

Odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej z art. 57 pkt. 3) mogą być udzielone:

1) uczniom ostatniej klasy szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich państwowych lub prywatnych, mających prawa szkół państwowych, średnich szkół zawodowych oraz innych szkół państwowych, krajowych lub zagranicznych, uznanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne z państwową szkołą średnią ogólnokształcącą — najwyżej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 49), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 22 lat życia;

2) studentom szkół akademickich, tudzież uczniom (słuchaczom) zwyczajnym (rzeczywistym) innych wyższych zakładów naukowych państwowych lub prywatnych, uznanych przez Państwo za równorzędne, dalej wyższych zakładów naukowych zagranicznych, o ile uznane są przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne z krajowymi — najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 49), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 23 lat życia;

3) poświęcającym się studjom teologii wyznań chrześcijańskich dla uzyskania święceń duchownych, jak również uczniom zakładów rabinackich przez Państwo uznanych i nadzorowanych dla przygotowania się do stanu duchownego, ewentualnie w ciągu 2-ch lat po ukończeniu tych zakładów celem uzyskania stanowiska duchownego — najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 49), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat życia;

4) uczniom, terminującym w rzemiośle u majstrów i terminującym w handlu, o ile wykażą się poświadczeniem właściwej izby rzemieślniczej lub równorzędnej instytucji zawodowej, względnie odpowiedniej władzy przemysłowej, do czasu ukończenia terminu, jednak najwyżej do terminu wcielenia (art. 74 ust. 2) poborowych (ochotników) — w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 22 lat życia.

Przepisy powyższe mają zastosowanie również do osób, przebywających na obszarze wolnego miasta Gdańska.

Oznaczenie zakładów naukowych, których uczniowie bądź słuchacze są uprawnieni do żądania odroczenia czynnej służby wojskowej, oraz o ile idzie o zakłady zagraniczne, oznaczenie także warunków przyznania odroczenia, nastąpi w drodze rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 62.

Przedłużenie odroczeń służby wojskowej dla osób, wymienionych w art. 61 pkt. 2, może nastąpić tylko w zależności od potrzeb wojska na zasadach, jakie ustali rozporządzenie wykonawcze, jednak najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 49), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat życia.

Art. 63.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji odroczenia tracą moc i osoby, które je uzyskały, mogą być na zasadzie rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych powołane do służby wojskowej.

W czasie wojny odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej mogą być udzielane na warunkach, ustalonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 64.

Prośby o udzielenie odroczeń, przewidzianych w art. 57, powinny być wniesione najdalej do 14 dni po uznaniu poborowego za zdolnego do czynnej służby wojskowej. Jeżeli okoliczności, uzasadniające prawo do ubiegania się o powyższe odroczenia, powstały po wymienionych wyżej terminach, prośba powinna być wniesiona najdalej do 4 tygodni od chwili uzyskania wiadomości o tych okolicznościach.

Zgłoszenie prawa do ulgi z art. 55 powinno nastąpić najpóźniej w dniu poboru danego poborowego.

Nieusprawiedliwione niedotrzymanie powyższych terminów pociąga za sobą utratę prawa do wymienionych odroczeń i ulg.

Art. 65.

Władzą właściwą do przeprowadzenia dochodzeń w celu sprawdzenia warunków, uzasadniających prawo do ubiegania się o odroczenie czasu czynnej służby wojskowej, do ubiegania się o ulgi, przewidziane w art. 55, oraz do stwierdzenia niezdolności do pracy kobiet w wypadkach odroczeń z art. 57 pkt. 1, jest powiatowa władza administracji ogólnej.

O przyznaniu lub odmowie prawa do odroczeń lub ulg orzeka powiatowa władza administracji ogólnej, a o przyznaniu lub odmowie ulgi, określonej w art. 55, orzeka właściwa komisja poborowa.

Wniesienie odwołania od odmownego orzeczenia nie odracza wcielenia do szeregów.

Dla osób, przebywających zagranicą, odroczeń określonych w art. 61 oraz ulg wyszczególnionych w art. 55 mogą udzielać właściwe konsularne komisje poborowe, względnie urzędy konsularne na zasadach, określonych w rozporządzeniu wykonawczem.

Art. 66.

W czasie odbywania pięciomiesięcznego okresu służby czynnej, przewidzianego w art. 60, jako też z powodu powołania do tej służby umowa o pracę nie może być przez pracodawcę wypowiedziana, ani rozwiązana, o ile stosunek służbowy w chwili powołania trwał nieprzerwanie co najmniej jeden rok. Wszelkie umowy sprzeczne z powyższym przepisem są nieważne.

Przepis niniejszy nie narusza postanowień, zawartych w ustawie o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska.

Rozdział VIII.

Koszty stawienia się poborowych i członków rodzin.

Art. 67.

Koszty stawienia się poborowego przed komisją poborową, tudzież koszty stawienia się członków jego rodziny, wezwanych dla zbadania ich zdolności do pracy, ponosi poborowy, względnie członkowie rodziny. Osoby te w razie stwierdzonej niezdolności będą przedstawione do poboru, względnie do zbadania zdolności do pracy, przez gminę ich miejsca pobytu na jej koszt.

Koszty stawienia się poborowych, tudzież ich członków rodziny mężczyzn przed komisją rozpoznawczą lub do szpitala wojskowego oraz koszty pobytu poborowego w szpitalu wojskowym, pokryte będą z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wyjąwszy wypadek, przewidziany w art. 43.

Koszty przytrzymania w areszcie poborowego, podejrzanego o zamiar ponownego uchylecia się od stawiania do poboru, ponosi poborowy. W razie ich nieściągalności pokrywa je gmina miejsca pobytu poborowego.

Rozdział IX.

O służbie ochotniczej.

Art. 68.

Do czynnej służby wojskowej może być w charakterze ochotnika przyjęty każdy, o ile:

- 1) jest obywatelem polskim,
- 2) ma ukończone 17 lat, a nie osiągnął jeszcze wieku poborowego (art. 6),
- 3) jest fizycznie zdolny do czynnej służby wojskowej,
- 4) przedstawił urzędowe poświadczenie nienaganego prowadzenia się,
- 5) jeżeli jest niepełnoletni, przedłożył pozwolenie ojca, względnie prawnego opiekuna na wstąpienie do wojska.

Warunki zaciągu ochotniczego w czasie wojny ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Ochotnikom przysługuje prawo wyboru broni na warunkach, które określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 69.

Zgłoszenia ochotników przyjmują P. K. U. stosownie do wydanych w tej mierze przez Ministra Spraw Wojskowych przepisów. Przepisy te określają również szczegółowe warunki odbycia ochotniczej czynnej służby wojskowej, tudzież stosunek ochotnika do powszechnego obowiązku wojskowego z uwagi na odbyty okres służby ochotniczej.

Ochotnicy zobowiązują się służyć czynnie przez dwa lata, a w razie wojny aż do demobilizacji. Gdyby demobilizacja została przeprowadzona przed ukończeniem dwuletniej służby przez ochotnika, ochotnik musi w służbie czynnej odsłużyć miesiące, brakujące do dwóch lat.

Ochotnikom czasu wojny może Minister Spraw Wojskowych odroczyć uzupełnienie dwuletniej służby czynnej, przyczem czas służby ochotniczej zalicza się na poczet obowiązkowej służby czynnej na zasadach, które ustali Minister Spraw Wojskowych.

Postanowienia art. 49 i 72 niniejszej ustawy mają zastosowanie do ochotników.

Art. 70.

Cudzoziemcy mogą być przyjęci do służby wojskowej wyłącznie jako ochotnicy i tylko za pozwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Przez fakt służby wojskowej cudzoziemcy ci nie stają się obywatelami Państwa Polskiego.

Rozdział X.

O kontyngensie.

Art. 71.

Corocznego poboru rekruta dokonywają powołane władze wyłącznie na podstawie uzyskanego w drodze ustawodawczej zezwolenia.

Stan liczebny wojska w czasie pokoju określa odrębna ustawa.

Art. 72.

Celem zapewnienia wyszkolenia wojskowego w ramach stanu liczebnego wojska wszystkim poborowym, zdolnym do czynnej służby wojskowej (art. 38 A) Minister Spraw Wojskowych może skrócić czas trwania służby wojskowej, ustalony w art. 4 pkt. 1, lub też udzielać urlopu pewnej części szeregowych, ażeby w ich miejsce powołać poborowych, podlegających wcieleniu do szeregów.

Art. 73.

Poborowi, którzy nie mogli być powołani do czynnej służby wojskowej w ramach stanu liczebnego wojska i czasu trwania czynnej służby wojskowej, ustalonego dla poszczególnych rodzajów wojska przez Ministra Spraw Wojskowych, na zasadzie art. 72, mają być zaliczeni do ponadkontyngentowych.

Powołanie takich poborowych do czynnej służby wojskowej może nastąpić do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 25 lat.

Zaliczenie ponadkontyngentowych do rezerwy zarządza Minister Spraw Wojskowych bez względu na to, czy i jak długo odbywali czynną służbę wojskową.

Rozdział XI.

Czynna służba wojskowa, służba w rezerwie i pospolitem ruszeniu.

A. Czynna służba wojskowa.

Art. 74.

Poborowi, którzy przy poborze uznani zostali za zdolnych do czynnej służby wojskowej, o ile nie

uzyskali odroczenia, jako też wszyscy obowiązani do odbycia czynnej służby wojskowej oraz ochotnicy mają się zgłosić do odbycia tej służby na wezwanie powiatowych komend uzupełnień.

Termin wcielenia tych osób do szeregów, jako też termin do wcielenia do szeregów osób, których dotyczy postanowienie art. 60 i 73, ustala corocznie Minister Spraw Wojskowych w sposób i w czasie, określonym w rozporządzeniu wykonawczem.

Poborowi, których prośby o odroczenie nie zostały do terminu wcielenia prawomocnie rozstrzygnięte, podlegają powołaniu do czynnej służby wojskowej narówni ze wszystkimi innymi poborowymi i w tym samym terminie.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych zmienić ustalony poprzednio termin wcielenia do czynnej służby wojskowej.

Art. 75.

Okres obowiązkowej służby czynnej liczy się dla wcielonych w terminie, ustalonym przez Ministra Spraw Wojskowych, od pierwszego dnia tego okresu, w ciągu którego ma nastąpić wcielenie, a dla wcielonych po tym okresie — od dnia wcielenia.

Zwolnienie z czynnej służby i przeniesienie do rezerwy następuje po upływie okresu czasu czynnej służby wojskowej, przewidzianego w art. 4 pkt. 1 a), b), c), w art. 49 względnie w art. 60, licząc od dnia, określonego w ustępie pierwszym niniejszego artykułu.

Przepis niniejszy nie dotyczy osób, skazanych przed wcieleniem do szeregów, względnie w czasie odbywania czynnej służby wojskowej prawomocnym wyrokiem sądowym na karę pozbawienia wolności ponad 6 tygodni, a które po odbyciu kary podlegają czynnej służbie wojskowej na ogólnych zasadach (art. 35), jak również nie narusza postanowień uprawniających Ministra Spraw Wojskowych do przenoszenia szeregowych niewyszkolonych do rezerwy (art. 73).

Sposób postępowania w wypadkach, gdy w terminie, oznaczonym jako termin wcielenia, poborowy okaże się chwilowo niezdolny do czynnej służby wojskowej, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

B. Służba w rezerwie.

Art. 76.

Do służby w rezerwie obowiązani są ci, którzy zaliczeni zostali do tej kategorii służby wojskowej.

Art. 77.

Szeregowi rezerwy obowiązani są do odbycia w czasie służby w rezerwie 14 tygodni ćwiczeń wojskowych, przyczem czas trwania jednego ćwiczenia nie może być dłuższy, niż 6 tygodni.

W wypadkach, gdy interes wojska tego wymaga, może Minister Spraw Wojskowych na podstawie uchwały Rady Ministrów powoływać ich na dodatkowe ćwiczenia wojskowe, których czas trwania ustala każdorazowo uchwała Rady Ministrów.

Oficerowie rezerwy, zarówno mianowani w rezerwie, jak i przeniesieni z korpusu oficerów zawodowych do rezerwy, są obowiązani do odbywania ćwiczeń wojskowych do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 40 lat życia.

Oficerowie rezerwy, mianowani w rezerwie, obowiązani są odbyć 36 tygodni ćwiczeń, przy czem czas trwania jednego ćwiczenia nie może być dłuższy, niż 8 tygodni.

Odbywanie ćwiczeń przez oficerów rezerwy, przeniesionych do rezerwy z korpusu oficerów zawodowych, uregułuje rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Podchorążym rezerwy, względnie rezerwistom podchorążym (plutonowy, kapral i t. p.), którzy, odbywając ćwiczenia dla szeregowych rezerwy, zostaną zakwalifikowani do awansu na podporuczników rezerwy, przedłuża się automatycznie czas ćwiczeń do okresu, jaki jest ustalony dla oficerów rezerwy.

Od końca tego roku kalendarzowego, w którym oficerowie rezerwy, zarówno mianowani w rezerwie, jak i przeniesieni z korpusu oficerów zawodowych, ukończyli 40 rok życia, do końca tego roku kalendarzowego, w którym ci oficerowie kończą 50 rok życia, mogą oni być powołani przez Ministra Spraw Wojskowych na podstawie uchwały Rady Ministrów na dodatkowe ćwiczenia i kursy, których czas trwania ustala każdorazowo uchwała Rady Ministrów.

Terminy powołania oficerów i szeregowych rezerwy na zwyczajne i dodatkowe ćwiczenia ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 78.

Szeregowych rezerwy, zaliczonych do rezerwy bez odbycia służby czynnej (art. 73), Minister Spraw Wojskowych może powołać do odbycia tej służby w okresie czasu, ustalonym w art. 73.

Art. 79.

Minister Spraw Wojskowych ma prawo, ze względu na stan wyszkolenia rezerwistów, skrócić ustalone w art. 77 okresy ćwiczeń wojskowych lub też zwolnić od nich pewną kategorię oficerów i szeregowych rezerwy.

Sposób odbycia ćwiczeń wojskowych przez te osoby, które zostały do szeregów wcielone po wyjściu z wieku poborowego, jednak przed ukończeniem 38 lat życia, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 80.

Powołani do ćwiczeń nie zaliczają się do stanu liczebnego wojska.

Art. 81.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych powołać rezerwistów do służby wojskowej.

O ile bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, może Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych także w czasie pokojowym zarządzić

powołanie rezerwistów, lub pewnych ich kategorii—do służby wojskowej.

Art. 82.

Postanowienie art. 66 niniejszej ustawy ma również zastosowanie względem oficerów i szeregowych rezerwy, powołanych na zwyczajne lub dodatkowe ćwiczenia wojskowe (art. 77), względnie odbywających te ćwiczenia, z tem ograniczeniem, że powołany tam warunek jednorocznego trwania stosunku służbowego nie stosuje się do tych wypadków, gdy ćwiczenia wojskowe nie trwają dłużej, niż 6 względnie 8 tygodni.

Istniejące przepisy prawne normują, czy i o ile osobom, pozostającym w stosunku służbowym, powołanym do służby wojskowej, służy w czasie tej służby prawo do wynagrodzenia.

C. Służba w pospolitem ruszeniu.

Art. 83.

Do służby wojskowej w pospolitem ruszeniu obowiązani są:

- 1) rezerwiści po wyjściu z rezerwy;
- 2) poborowi, którzy przy poborze uznani zostali za zdolnych do służby tylko w pospolitem ruszeniu;
- 3) ci, którzy w myśl postanowień niniejszej ustawy do pospolitego ruszenia zostaną zaliczeni.

Czas trwania służby w pospolitem ruszeniu rozciąga się dla oficerów pospolitego ruszenia do 31 grudnia tego roku, w którym kończą 60 lat życia.

Art. 84.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji Minister Spraw Wojskowych może powołać zaliczonych do służby, w pospolitem ruszeniu do służby wojskowej.

O ile bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, może Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych także w czasie pokojowym zarządzić powołanie zaliczonych do pospolitego ruszenia do służby wojskowej.

Art. 85.

Sposób, w jaki osoby, uznane za zdolnych do służby w pospolitem ruszeniu bez broni, będą miały służyć tę odbyć, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych zarządzić ponowne przedstawienie tej kategorii osób przed komisją poborową.

Art. 86.

Mobilizację zarządza Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 87.

Koszty przejazdu osób, powołanych do służby wojskowej, wyszkolenia, ćwiczeń lub wogóle do spełnienia służby w formacjach wojskowych, jako

też koszty odnośnych wezwań, plakatów, komunikatów prasowych i t. p. — ponosi Skarb Państwa.

Rozdział XII.

Zwolnienia i wykluczenia od powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 88.

Od obowiązków, wymienionych w punkcie 2) i 3) art. 3, wolne są osoby, uznane za zupełnie niezdolne do służby wojskowej, z chwilą wydania co do nich takiego orzeczenia, oraz szeregowi i duchowni z końcem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia.

Od obowiązków, wymienionych w punktach 2) i 3) art. 3, wolni są oficerowie pospolitego ruszenia — z końcem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 60 lat życia.

Osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami o obywatelstwie polskim udowodnią fakt posiadania lub uzyskania obcej przynależności państwowej, nie podlegają od chwili stwierdzenia tego faktu żadnemu z obowiązków, wymienionych w art. 3. Do stwierdzenia faktu posiadania obcej przynależności powołane są wojewódzkie władze administracji ogólnej.

Osoby, zasądzone prawomocnym wyrokiem sądowym na jedną z kar pozbawienia wolności, wymienionych w art. 9, wykluczone są od możliwości spełniania obowiązków, przewidzianych w punkcie 2) art. 3, przez czas, oznaczony w art. 9 względnie w orzeczeniu władzy wojskowej, wydanem na podstawie art. 9.

Osoby, wydalone z wojska tudzież wydalone z korpusu oficerskiego prawomocnym wyrokiem sądowym lub wykluczone z korpusu oficerskiego prawomocnem orzeczeniem sądu honorowego, wolne są od obowiązków, wymienionych w art. 3 pkt. 2) i 3).

Osoby, które zostały zwolnione od jednego z obowiązków, określonych w art. 3, podlegają tymże obowiązkom ponownie, a w szczególności zostają zaliczone zpowrotem do rezerwy, względnie pospolitego ruszenia w stopniu poprzednio posiadanym, jeżeli ustaną okoliczności, które spowodowały ich zwolnienie od obowiązków, wymienionych w art. 3.

Art. 89.

Zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego może nastąpić także w razie ubiegania się osoby, temu obowiązkowi podlegającej, o uzyskanie obcego obywatelstwa.

Zwolnienia z powodu ubiegania się o obce obywatelstwo udzielane być mogą osobom, uznanym za zdolne do czynnej służby, względnie obowiązany do służby w rezerwie lub pospolitem ruszeniu.

Zwolnienia z powodu ubiegania się o obce obywatelstwo mogą być udzielane ponadto osobom, które są w myśl niniejszej ustawy obowiązane do stawienia się do poboru, tudzież wszystkim osobom,

które wprawdzie nie wstąpiły w wiek poborowy, ale ukończyły już 17 lat życia.

Osoby, powołane do odbycia czynnej służby wojskowej, mogą być zwolnione od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo dopiero po ukończeniu tej służby.

Prośby o zwolnienie powinny być wnoszone do powiatowej władzy administracji ogólnej, w której listach poborowych proszący jest umieszczony.

O zwolnieniu rozstrzyga dowódca okręgu korpusu w porozumieniu z wojewódzką władzą administracji ogólnej. W razie niedojścia do porozumienia lub w razie wniesienia przez stronę, której zwolnienia odmówiono, odwołania, decyduje ostatecznie Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Odwołanie powinno być wniesione w ciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia w drodze przez właściwe dowództwo okręgu korpusu.

Okres czasu, na jaki może być orzeczone zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo, ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 90.

Osoby, zwolnione w całości lub częściowo od obowiązku służby wojskowej (art. 38 C), D), E) i art. 60), płacą podatek wojskowy, którego wysokość ustali rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 91.

Kto uchyli się od spełnienia obowiązku, przewidzianego w art. 3 pkt. 2) niniejszej ustawy, traci prawo do zajmowania stanowiska w służbie państwowej i publicznej.

Postanowienie powyższe dotyczy również stanowisk, obsadzanych z wyboru.

Rozdział XIII.

O zawieraniu małżeństw przez osoby, obowiązane do służby wojskowej.

Art. 92.

Zawarcie małżeństwa przed wstąpieniem do służby wojskowej, lub w czasie jej trwania, nie daje prawa do odroczenia powszechnego obowiązku wojskowego ani jego skrócenia, ani też prawa do żadnych świadczeń ze Skarbu Państwa na rzecz rodziny z tytułu i w czasie trwania służby wojskowej.

Rozdział XIV.

Wyjazd zagranicę osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

Art. 93.

Warunki wyjazdu zagranicę obywateli, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a po ogłoszeniu mobilizacji tudzież w czasie wojny — Minister Spraw Wojskowych.

Rozdział XV.

O obowiązku meldunkowym i o zebraniach kontrolnych.**Art. 94.**

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, od 1 września tego roku, w którym kończą 18 lat życia, aż do chwili stawienia się do poboru, oraz poborowi (ochotnicy), od chwili ogłoszenia im orzeczenia właściwej władzy, uznającego ich za zdolnych lub czasowo niezdolnych do czynnej służby wojskowej (art. 38 A), B), jak również szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia (art. 88 ustęp 2) — obowiązani są zawiadamiać właściwe urzędy dla spraw meldunkowych o każdorazowej zmianie miejsca zamieszkania w sposób, określony w rozporządzeniu wykonawczem.

Temu samemu obowiązkowi podlegają szeregowi, urlopowani w myśl art. 72 oraz urlopowani na ściśle określony termin wskutek czasowej niezdolności do czynnej służby wojskowej, jak również osoby, wykluczone w myśl art. 9 od służby wojskowej.

Art. 95.

Szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia obowiązani są do osobistego zgłoszenia się na wezwanie władz wojskowych i cywilnych w sprawach wojskowych.

Art. 96.

Ministrowi Spraw Wojskowych przysługuje prawo corocznego zarządzania zebrani kontrolnych rezerwistów i osób, obowiązanych do służby w pospolitem ruszeniu.

Sposób przeprowadzania zebrani kontrolnych oraz zakres działania organów kontrolnych określi rozporządzenie wykonawcze.

Rozdział XVI.

Postanowienia karne.**Art. 97.****Winny:**

1) niedopełnienia bez uzasadnionych przyczyn obowiązku zgłoszenia się lub zawiadomienia w sposób i terminie, przewidzianym w art. 24, 25, w ustępie ostatnim art. 57, o ile obowiązek dotyczy poborowego, i w art. 94;

2) niestawienia się bez uzasadnionych przyczyn przed komisją poborową lub komisją rozpoznawczą, albo wogóle niezgłoszenia się w terminie przed władzą, powołaną do stwierdzenia niezdolności do służby wojskowej;

3) wyjazdu zagranicę bez przestrzegania przepisów rozporządzeń, wydanych na zasadzie art. 93;

4) niespełnienia lub nienależytego spełnienia bez uzasadnionych przyczyn obowiązku, przewidzianego w art. 23, o ile dotyczy organów, wymienionych w art. 23, 17 ust. 5, 31 i w art. 57 ustęp ostatni, o ile obowiązek dotyczy osób, powołanych do prowadzenia ewidencji;

5) przeciwdziałania należytemu ułożeniu wykazów, spisów i list, przewidzianych w art. 26 — ulegnie karze grzywny do 500 złotych lub aresztu do 6 tygodni, albo obu tym karom łącznie.

W wypadku, pod 4) przewidzianym, karę aresztu jako karę główną można stosować w razie działania umyślnego.

Art. 98.**Winny:**

1) niejawienia się na wezwanie władz administracyjnych lub samorządowych w sprawach wojskowych,

2) nieposiadania z własnej winy otrzymanego wojskowego dokumentu legitymacyjnego, stwierdzającego stosunek do służby wojskowej lub określającego przeznaczenie na wypadek mobilizacji, a wydanego przez komisję poborową lub przez władzę wojskową,

3) dania lub przyjęcia takich dokumentów pod zastrzeżeniem, utrudniającem natychmiastowy zwrot, w szczególności w zastaw,

4) nieprzyjęcia dokumentów, wymienionych w punkcie 2, oraz wojskowych kart powołania, wzywających do służby wojskowej wszelkiego rodzaju,

5) umyślnego zniszczenia dokumentów, wymienionych w punkcie 2) i 4),

— ulegnie karze grzywny do 150 złotych lub aresztu do dni 14 albo obu tym karom łącznie.

Art. 99.

Winny czynu, określonego w art. 97 punkt 2), popełnionego w zamiarze uchylenia się od służby wojskowej, ulegnie karze więzienia do lat dwóch, a w razie popełnienia przestępstwa w czasie wojny lub mobilizacji — do lat pięciu.

Art. 100.

Winny opuszczenia granic Rzeczypospolitej, lub pozostawiania zagranicą w celu uchylenia się od służby wojskowej ulegnie karze więzienia do lat dwóch, a w razie popełnienia przestępstwa w czasie wojny lub mobilizacji — od jednego roku do lat pięciu.

Art. 101.

Winny oszukańczych zabiegów w celu uzyskania dla siebie, lub dla innej osoby nieprawnych odroczeń lub skrócenia czasu służby wojskowej ulegnie karze więzienia do jednego roku, a w razie popełnienia przestępstwa w czasie wojny lub mobilizacji — do lat trzech.

Art. 102.

Winny oszukańczych zabiegów w celu uzyskania dla siebie, lub dla innej osoby nieprawnego zwolnienia od służby wojskowej ulegnie karze więzienia do lat trzech, a w razie popełnienia przestępstwa w czasie wojny lub mobilizacji — do lat pięciu.

Art. 103.

Winny spowodowania u siebie choroby lub uszkodzenia cielesnego w zamiarze uchylenia się od

służby wojskowej, bez względu na to, czy uszkodzenie to, lub chorobę wywołał osobiście, czy za pośrednictwem lub przy pomocy obcej osoby, ulegnie karze więzienia do lat trzech, a w razie popełnienia przestępstwa w czasie wojny lub mobilizacji — do lat pięciu.

Art. 104.

Winny spowodowania u innej osoby za jej zgodą choroby, lub uszkodzenia cielesnego, w celu dopomożenia jej do uchylenia się od służby wojskowej, ulegnie karze więzienia od jednego roku do lat pięciu, a w razie popełnienia przestępstwa w czasie wojny lub mobilizacji — ciężkiego więzienia od jednego roku do lat ośmiu.

Jeżeli winny trudnił się tem przestępstwem zawodowo lub w szerszym rozmiarze — ulegnie karze ciężkiego więzienia od lat trzech do ośmiu, a w razie popełnienia przestępstwa w czasie wojny lub mobilizacji — od lat pięciu do piętnastu; jeżeli zaś zachodzą okoliczności obciążające — ulegnie karze śmierci.

Art. 105.

Winny werbowania obywateli polskich, a na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej choćby obywateli obcych, do wojskowej służby zagranicznej ulegnie karze więzienia do lat trzech, a w razie popełnienia przestępstwa w czasie wojny lub mobilizacji — do lat pięciu.

Art. 106.

Winny skłonienia osoby, wezwanej do służby wojskowej, do niestawienia się na służbę w terminie oznaczonym ulegnie karze więzienia do 6 miesięcy, a w razie popełnienia przestępstwa w czasie wojny lub mobilizacji — do lat dwóch.

Tej samej karze i na tych samych zasadach ulegnie również ten, kto stara się skłonić osobę, wezwaną do służby wojskowej, do niestawienia się na służbę w terminie oznaczonym, o ile czyn odnośny nie stanowi przestępstwa surowiej karanego.

Przepis niniejszy nie wyklucza kary surowszej za podżeganie do dezercji, jeśli podżegano do takiego niestawienia się na służbę, które pociąga za sobą odpowiedzialność za dezercję.

Art. 107.

Winny:

1) podżegania wojskowego do dezercji, choćby podżeganie nie odniosło skutku;

2) dopomagania wojskowemu do dezercji, popierania jej, ukrywania dezercera lub współdziałania w jego ukryciu — ulegnie karze więzienia do lat trzech, a w razie popełnienia przestępstwa w czasie wojny lub mobilizacji — ciężkiego więzienia od jednego roku do lat ośmiu.

Jeżeli winny trudnił się tem przestępstwem zawodowo, lub w szerszym rozmiarze —

ulegnie karze ciężkiego więzienia od lat trzech do ośmiu, a w razie popełnienia przestępstwa w czasie wojny lub mobilizacji — od lat pięciu do piętnastu; jeżeli zaś zachodzą okoliczności obciążające — ulegnie karze śmierci.

Art. 108.

Winny udziału w przestępstwach, przewidzianych w wojskowych ustawach karnych, o ile czyn jego nie stanowi przestępstwa, przewidzianego w art. 106 i 107, oraz jeżeli czyn ten nie stanowi przestępstwa surowiej karanego —

ulegnie karze aresztu do 6 tygodni lub więzienia do lat trzech, jednak nie wedle cięższego rodzaju kary i nie na dłuższy czas, niż rodzaj i najwyższy wymiar kary, przewidziany w wojskowym kodeksie karnym za udział w popełnionem przestępstwie; w wypadkach mniejszej wagi można orzec grzywnę do 500 złotych.

Jeśli przestępstwo wojskowe jest również według prawa karnego powszechnego czynem, pod groźbą kary zakazaną, do udziału w takim przestępstwie stosuje się surowszy przepis prawa karnego powszechnego.

Na zasadach niniejszego artykułu ulega karze również ten, kto inną osobę do popełnienia przestępstwa, przewidzianego w wojskowych ustawach karnych, lub do udziału w niem bezskutecznie wzywa lub skłonić się stara.

Art. 109.

Postanowienia karne niniejszej ustawy nie wykluczają ukarania według surowszych przepisów innych ustaw karnych.

Art. 110.

Postanowienia karne niniejszej ustawy stosują się do obywateli polskich także w wypadku, gdy czyn popełnili zagranicą, bez względu na ograniczenia, przewidziane w tym przedmiocie w innych ustawach.

Art. 111.

Przez uchylenie się od służby wojskowej należy rozumieć czyn, zmierzający bądź do stałego uchylenia się od tej służby, bądź do uchylenia się od spełnienia tego obowiązku w czasie i w sposób, ustawą przewidziany.

Art. 112.

Usiłowania zbrodni i występków, przewidzianych w niniejszej ustawie, tudzież udział w nich ulega karze narówni z dokonaniem.

Art. 113.

O ile w ustawie niniejszej inaczej nie postanowiono, karę więzienia wymierzać należy w granicach od dwóch tygodni do granicy najwyższej, dla danego przestępstwa określonej.

Na obszarach, na których obowiązuje rosyjski kodeks karny z roku 1903 i austr. ustawa karna z dn. 27 maja 1852 r., nie stosują się przepisy ogólne o łagodzeniu kar i zamianie.

Władza orzekająca oznaczy w orzeczeniu na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny karę zastępczą aresztu według słusznego uznania, jednak nie powyżej 6 tygodni.

Art. 114.

Na obszarze, na którym obowiązuje rosyjski kodeks karny z r. 1903:

1) z więzieniem, oznaczonem w rozmiarze przynajmniej jednego roku, łączą się te same skutki, jakie łączą się z więzieniem, zastępującem dom poprawy;

2) przepis ustępu ostatniego art. 113 nie wyklucza łagodzenia kary w myśl art. 14 k. k.

Art. 115.

Na obszarze, na którym obowiązuje austriacka ustawa karna z dnia 27 maja 1852 r.:

1) przestępstwa, przewidziane w art. 99, 100, 102, 103 i 105 są występками, a jeśli je popełniono w czasie wojny lub mobilizacji — zbrodniami;

2) przestępstwa, przewidziane w art. 101, 106 i 108 są występkami;

3) przestępstwa, przewidziane w art. 104 i 107 — są zbrodniami;

4) zamiast więzienia należy za występki wyznaczać ścisły areszt;

5) odwołanie jest dopuszczalne bez względu na ograniczenia, przewidziane w § 283 ustawy o postępowaniu karnem.

Art. 116.

Na obszarze, na którym obowiązuje niemiecki kodeks karny:

1) przez ciężkie więzienie należy rozumieć karę określoną w §§ 14 i 15 k. k.;

2) obok więzienia można orzec utratę obywatelskich praw honorowych (§ 32 niem. k. k.).

Art. 117.

Niezależnie od skutków skazania, przewidzianych w obowiązujących ustawach karnych, z prawomocnem ukaraniem osoby, podlegającej powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, łączy się w wypadkach przestępstw wymienionych w art. 97 do 108 włącznie i w art. 112 utrata możliwości odbywania skróconej czynnej służby wojskowej (art. 49) i prawa do korzystania z odroczeń, przewidzianych w art. 57.

Art. 118.

Przestępstwa, przewidziane w art. 97 i 98 karane będą w drodze administracyjnej; o ile zaś osoba, która się ich dopuściła, podlega orzecznictwu władz wojskowych — przez sądy wojskowe.

Przeciwko orzeczeniom powiatowych władz administracji ogólnej można w ciągu dni 7 od dnia doręczenia orzeczenia wnieść na ręce tej władzy żądanie przekazania sprawy właściwemu sądowi powiatowemu (pokoju), który postąpi wedle przepisów postępowania, obowiązujących w pierwszej instancji sądowej.

Na obszarze mocy obowiązującej niem. ust. post. karn. z r. 1877 stosuje się przepisy o policyjnych rozporządzeniach karnych, z tą zmianą, że mandaty karne wydają powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 119.

Ściganie przestępstwa, podlegającego orzecznictwu karno-administracyjnemu, przedawnia się w ciągu trzech lat.

Okres powyższy zaczyna biec w razie popełnienia przestępstw:

1) z art. 97 punkt 1 i 2 od chwili, kiedy osoba, podlegająca powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, dopełniła zgłoszenia, zawiadomienia, względnie stawiała się przed władzą, powołaną do stwierdzenia zdolności do służby wojskowej — lub od chwili, gdy ukończyła lat 50 życia;

2) z art. 97 punkt 3 od chwili powrotu z zagranicy i z tegoż artykułu p. 4 i 5 od chwili popełnienia czynu.

Przedawnienie wedle art. 68 ust. 2 k. k. z roku 1903 nie stosuje się do powyższych przestępstw.

Rozdział XVII.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 120.

Czas służby wojskowej, odbytej przed 1 listopada 1918 roku w armjach państw zaborczych, lub polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo, zaliczony będzie na poczet służby wojskowej, określonej niniejszą ustawą.

Zaliczenia tego dokonają powiatowe komendy uzupełnień w sposób, ustalony przez Ministra Spraw Wojskowych.

Postanowienie niniejszego artykułu nie stosuje się do osób, których stosunek do służby wojskowej ustalony już został zgodnie z postanowieniem art. 119 i 120 Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27 października 1918 roku (Dz. P. K. P. Nr. 13, poz. 28).

Art. 121.

Organa i urzędy, wymienione w art. 23, mają obowiązek przesyłania w ciągu dwóch lat od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia urzędem gminnym wyciągów metrykalnych dla osób dwudziestoletnich.

Art. 122.

Obywatele polscy, którzy wykażą wiarogodnie nadanie im stopnia oficerskiego w armjach obcych lub w formacjach polskich, uznanych przez Państwo Polskie, a którzy nie zostaną uznani za oficerów Wojsk Polskich, są zwolnieni od czynnej służby wojskowej, od służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu.

Art. 123.

Osoby, wymienione w art. 122, mogą być w razie wojny przyjęte do służby wojskowej w charakterze ochotników — szeregowców w każdym poszczególnym wypadku na podstawie decyzji Ministra Spraw Wojskowych.

W razie położenia przez osoby wyżej wymienione zasług w obronie kraju Ministrowi Spraw

Wojskowych przysługuje prawo przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosku na nadanie im stopnia oficerskiego, nie wyższego jednak od wykazanego.

Art. 124.

Przepis art. 88 ustęp przedostatni ma również zastosowanie do osób, zwolnionych ze służby prawomocnym wyrokiem sądowym.

Art. 125.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą:

1) Tymczasowa Ustawa o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27 października 1918 r. (Dz. P. K. P. Nr. 13, poz. 28).

2) Dekret z dnia 16 stycznia 1919 r. w sprawie niektórych zmian Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. P. P. P. Nr. 8, poz. 119).

3) Ustawa z dnia 20 lutego 1920 r. w przedmiocie kar za pogwałcenie przepisów, dotyczących powszechnego obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 104).

4) §§ 92 oraz 220 do 222 włącznie austriackiej ustawy karnej.

5) Ustawa austriacka z dnia 28 czerwca 1890 r. (aust. Dz. Ust. P. Nr. 137), dotycząca kar za nieusłuchanie rozkazu, powołującego do służby wojskowej i uwiedzenie do tego przestępstwa.

6) Postanowienie karne, zawarte w austriackiej ustawie z dnia 5 lipca 1912 r. (aust. Dz. Ust. P. Nr. 128) w przedmiocie wprowadzenia nowej ustawy wojskowej.

7) §§ 112, 140 — 143 niemieckiego k. k.

Art. 126.

Osoby, uznane za zdolne do służby wojskowej (art. 38 A), C), D), nie wyłączając ochotników, tudzież osoby, wymienione w art. 72, jak również szeregowi, urlopowani na ściśle określony termin wskutek czasowej niezdolności do czynnej służby wojskowej — uważane są za osoby stanu urlopowanych (§ 6 k. k. wojsk.) aż do chwili wcielenia ich do szeregów, zaś osoby, zwolnione do rezerwy lub obowiązane po wyjściu z rezerwy do pospolitego ruszenia — aż do dnia zgłoszenia się do służby.

Osoba stanu urlopowanych w razie niestawienia się do służby wojskowej, mimo wezwania rozkazem, jej doręczonym lub ogłoszonym, albo ogłoszonym publicznie, będzie karana według § 92 (113) k. k. wojsk., o ile nie ulega karze w myśl § 68 k. k. wojsk., lub za dezercję. Osoba taka nie może odbywać skróconej czynnej służby wojskowej (art. 49).

Przepis § 101 k. k. wojsk. stosuje się względem osób, wymienionych w ust. 1 niniejszego artykułu, jeżeli nie pozostają na służbie, tylko do spraw, dotyczących zakresu stosunków, w jakich którykolwiek uczestnik pozostaje do służby wojskowej.

Przestępstwo, przewidziane w § 68 k. k. wojsk., ulega karze pozbawienia wolności do lat pięciu; w § 70 k. k. wojsk. wyrazy „do lat dwu” zastępuje się wyrazami „do lat trzech”. Zresztą ustawa niniejsza nie uchyla żadnych postanowień kodeksu karnego wojskowego.

Zarazem przepisy wojskowego prawa karnego, materialnego i procesowego, obowiązujące w województwach: pomorskiem i poznańskim, rozciąga się na obszar górnośląskiej części województwa śląskiego; z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy te uważane będą za prawnie ogłoszone.

Art. 127.

W razie zawieszenia nad osobą, odbywającą obowiązkową służbę wojskową, aresztu śledczego za czyn, popełniony przed wstąpieniem do służby wojskowej, następuje niezwłocznie przeniesienie takiej osoby do stanu urlopowanych i przekazanie jej sądownictwu cywilnemu. Powołanie do służby wojskowej, następuje w tych wypadkach na zasadach, wymienionych w art. 35, po odbyciu kary, orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądowym.

Art. 128.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i zainteresowanymi ministrami, odnośnie zaś do postanowień karnych — Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 129.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w 4 miesiące po jej ogłoszeniu i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.